

4 **stul** pol. *stól* [-u-]
stúl stč. *stól*, Jg, Tk, SSJČ

stuol sloven. *stól*

5 stúl Po 1, Ju 1–5, Ru 2, 3, 5 — stul Ju 6, Ru 1, 4

Fi

209 **kůň** (807) — *mapa s. 309*

1 M kůň
kuň
kuoň 801
kvoň 755

2 Původní psl. forma **konjь* přešla po zániku jeru v podobu s náhradním dloužením kmenové samohlásky. Později došlo k monoftongizaci diftongu *uo* > *ú* (*kůň*). Tento stav uchovává spis. jazyk i většina dialektů.

V nářečích, kde došlo ke ztrátě kvantity (slez. dialekty) nebo kde v systému dlouhých samohlásek *ů* zaniklo (část střm. nář.), je reflexem stč. *ó* nyní *u* (*kuň*). Svč. podoba *kuň* patrně souvisí s obecnou tendencí krácení této samohlásky v uvedených dialektech. Nářečí branické má však *uo* (*kuoň*) a v kopaničářských nář. je podoba *kvoň*.

3 Forma *kuň* pokrývá vedle nář. slez. a většiny nář. střm. také sev. okraje svč. nář. (Náchodsko, Podkrkonoší a záp. Novopacko s výběžkem až ke Kolínu) a též širší oblast se středem na Vysokomýtsku; tam je většinou dubletní s podobou *kůň*, která je běžná s výjimkou Podkrkonoší a Podještědí po celých Čechách, na Moravě pak v pásu od Nového Města na Moravě ke Kyjovu a na celém území vm. nář.

V Čechách se mluva měst shoduje s venkovským okolím, na Moravě proniká forma *kůň* i do měst, v jejichž okolí převládá obměna s krátkou samohláskou.

4 **kuň** pol. *koń*, hluž. *kón* [-u-]
kůň stč. *kón*, Jg, Tk, SSJČ

kuoň sloven. *kôň*

5 kůň Po 1, Ju 1, 2, 5, Ru 1–3, 5 — kuň Po 1, Ju 1, 3, 6, Ru 4

Fi

210 **hnůj** (764) — *mapa s. 311*

tvůj (2330)

1 M hnůj
hnuj
hnuoj 801
hnoj 755

2 Stč. forma *hnój* (psl. **gnojь*) prošla pravidelným hláskovým vývojem (*ó* > *uo* > *ú*, popř. *ó* > *ú*). Je pozoruhodné, že podoba shodná se spis. jazykem (*hnůj*) se omezuje pouze na vm. nář. a střední pás nář. střm. Vedle pravidelného slez. a střm. krácení došlo ke zkrácení *ů* i v Čechách. Z hlediska zeměpisného je tedy mimořádně rozsáhlé. Má patrně fonetické příčiny; zde nastává v pozici před „polosamohláskovým“ *j*.

Sporadicky doložená podoba *hnuoj* je reliktem staršího vývojového stupně; forma *hnoj* navazuje na slovenské jazykové území.

Ve městech nebyla položka zkoumána.

3 Podoba *hnůj* se dokládá především z Moravy. Byla zapisována ve střed. pásu střm. nář. a ojediněle i na záp. Zábřežsku a v celé oblasti nář. vm. V Čechách se dokládá jen z území záp. od Jihlavy, sporadicky i odjinud.

Na ostatním území českého národního jazyka je běžná forma *hnuj*.

V branickém dialektu byla zapsána forma *hnuoj* a v kopaničářských nář. podoba *hnoj*.

4 **hnoj** sloven. *hnoj*
hnuj pol. *gnój* [-u-], hluž. *hnój* [-u-]

hnůj stč. *hnój*, Jg, Tk, SSJČ

5 hnůj Ru 3 — hnuj Po 1, Ju 1–3, 5, 6, Ru 1, 2, 4, 5